

Nr 118.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för vissa officerare vid flottan från dem ådömd betalningsskyldighet till kronan.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 22 februari 1935 dagtecknad proposition (nr 130) har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att kaptenerna F. A:son Nerman, T. A:son Hummel, E. Johnsson och J. K. O. Schüssler ävensom kommandörkaptenen av andra graden E. E. Ström må befrias, Nerman, Hummel, Johnsson och Schüssler från dem jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 19 april 1930 samt Ström från honom enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 1 juni 1934 åliggande skyldighet att till statsverket utgiva, Nerman 20,015 kronor 12 öre, Hummel 1,818 kronor 62 öre, Johnsson 1,083 kronor 79 öre, Schüssler 949 kronor 18 öre samt Ström 21,187 kronor 4 öre jämte ränta å respektive belopp.

Av propositionen inhämtas följande:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 april 1933 hava kaptenerna vid flottan F. A:son Nerman, T. A:son Hummel och E. Johnsson samt kaptenen på övergångsstat vid flottan J. K. O. Schüssler anhållit att av nåd varda befriade från dem enligt Kungl. Maj:ts utslag den 19 april 1930 ådömd betalningsskyldighet till kronan.

Vidare har kommandörkaptenen av andra graden i marinen E. E. Ström i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit att av nåd varda befriad från honom enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 1 juni 1934 ålagd betalningsskyldighet till kronan.

Styrmannen av andra graden vid flottan John Hultberg hade under tiden 1924—juli 1927, då han tjänstgjort såsom avlöningsunderofficer till en början vid sjätte matroskompaniet och sedermera jämväl vid fjärde matroskompaniet, tillgripit och förskingrat vissa manskapet tillkommande avlöningsmedel. Till döljande av tillgreppen hade Hultberg fört falska räkenskaper rörande medlen. Förskingringarna upptäcktes först efter Hultbergs den 1 oktober 1927 timade död.

Vid stationskrigsrätten vid flottans station i Stockholm yrkade krigsfiskalen J. Lillieros, å tjänstens vägnar, att, enär Nerman, Hummel, Johnsson och Schüssler, då de under skilda tider utövat befattningen såsom kompanichef vid ifrågasvarande matroskompanier, underlåtit att verkställa vederbörlig granskning av

de utav Hultberg såsom avlöningsunderofficer förda räkenskaperna, varigenom de av Hultberg begångna förskingringarna kunnat fortgå, nämnda officerare måtte dömas till ansvar för vårdslöshet i fullgörande av tjänsteplikt. Vidare yrkade advokatfiskalen B. E. Brimberg, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, att — då det förskingrade beloppet icke till någon del kunnat ersättas ur Hultbergs efterlämnade bo — de åtalade måtte förpliktas gottgöra kronan de nedan för envar av dem angivna belopp, vilka kronan fått utgiva i ersättning för under vederbörandes tjänstgöringstid förskingrade medel, nämligen:

Nerman	kronor	20,015: 12
Hummel	»	1,818: 62
Johnsson	»	1,083: 79
Schüssler	»	949: 18.

Därjämte yrkades ränta efter fem procent från dagen för målens första handläggning eller den 21 december 1928. Enligt särskilda utslag den 15 mars 1929 ogillade emellertid stationskrigsrätten den förda ansvars- och ersättningstalan.

Krigshovrätten, varest Lillieros och Brimberg besvarade sig, meddelade den 30 december 1929 särskilda utslag i målen. Krigshovrätten fann vara utrett, att under de tider, då envar av de åtalade tjänstgjort som kompanichef, av manskapets löne-medel förskingrats det för vederbörande ovan angivna belopp, samt att penningarna tillgripits av den till biträde åt kompanichefen vid hans handhavande av avlöningsbestyret förordnade styrmannen Hultberg. Vederbörande, vilken såsom kompanichef emottagit ifrågakomna löne-medel för manskapets räkning och i denna egenskap varit enligt gällande reglemente för marinen ansvarig för medlens användning till föreskrivna ändamål, hade möjliggjort Hultbergs tillgrepp genom eftersättande av erforderlig tillsyn över hans handhavande av penningarna samt nödig kontroll å hans över deras användning förda räkenskaper, samt därigenom visat försummelse i fullgörande av tjänsteplikt. Då i målet vore upplyst, att Hultberg icke efterlämnat tillgångar, varmed det förskingrade beloppet kunnat till någon del ersättas, samt kronan, som gottgjort manskapet den uppkomna bristen, förty ägde att för dennas täckande hålla sig till vederbörande kompanichef, prövade krigshovrätten rättvist att, med ändring av stationskrigsrättens utslag, döma Nerman, Hummel, Johnsson och Schüssler jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten att för vad i målet låge envar av dem till last undergå disciplinsstraff av arrest utan bevakning under viss angiven tid ävensom förplikta Nerman, Hummel, Johnsson och Schüssler att till kronan utgiva det för envar av dem ovan angivna beloppet jämte fem procent ränta därå från den 21 december 1928, tills betalning skedde.

Kungl. Maj:t, varest de åtalade anförde besvär, fann enligt särskilda utslag den 19 april 1930 ej skäl att göra ändring i krigshovrättens utslag.

Vad härefter angår Ström, vilken under olika tider från och med februari 1924 till och med utgången av oktober 1926 tjänstgjorde såsom chef för sjätte matroskompaniet, blev han, på yrkande av Brimberg, av stationskrigsrätten enligt utslag den 1 juni 1934 förpliktad att gottgöra kronan genom Hultbergs förskingringsbrott uppkomna förluster med 21,187 kronor 4 öre jämte fem procent

ränta därå från stämmingsdagen den 10 mars 1934 tills betalning skedde. Detta utslag vann laga kraft.

I anledning av föreliggande nådeansökningar hava yttranden avgivits av marinförvaltningen den 22 februari och den 26 juli 1934 samt av statskontoret den 8 maj 1934.

Marinförvaltningen har tillstyrkt bifall till ansökningarna samt till stöd här för åberopat, bland annat, följande:

De bestämmelser angående kompanichefs befattning med manskapets avlöningsmedel, som gällde vid tiden för Hultbergs förskingringar, hade nu i väsentliga delar blivit ändrade, därvid även nedsättning av kompanichefernas förutvarande oproportionerligt stora ansvar skett.

Enligt nu gällande reglemente för marinen, del I/1931 § 112 mom. 4 och 5, skulle kompanichef i handhavandet av manskapets ekonomiska angelägenheter biträdas av en avlöningsunderofficer. Denne biträdde kompanichefen med uträkning och utbetalning av avlöning och övriga förmåner till kompaniets manskap samt skulle å sammandrag av avlöningslista bestyrka den av honom föreslagna uträkningen. Vidare gällde, enligt § 178 mom. 2 samma reglemente, att den, som vore satt att biträda beslutande i kassaärende eller innehavare av stående förskott med siffermässig granskning av räkningar eller uträkning av avlöning eller annan ersättning efter anvisade grunder, hade redogörareansvar för vad han genom sin granskning godkänt och för vad han genom sin uträkning föreslagit.

På grund av det nya reglementets bestämmelser hade marinförvaltningen den 22 december 1932 utfärdat anvisningar till avlöningsräkenskapen vid flottans kompanier. Enligt dessa ansvarade kompanichefen för de tjänstgörings- och övriga förhållanden, som upptagits till grund för uträkningarna icke allenast i avlöningslistor med därtill hörande bilagor, utan jämväl i övriga redovisningar tillhöriga verifikationer. Avlöningsunderofficeren hade däremot ansvaret för den siffermässiga riktigheten av till utbetalning uppförda avlöningsbelopp och andra gottgörelser. Vidare skulle nu enligt samma föreskrifter en postsparbanksliggare föras för översikt över kompaniets åtgärder beträffande de sparmedel, som jämlikt reglemente för marinen samt avlöningsförfattningar och eljest utfärdade föreskrifter redovisades av postsparbanken.

Genom dessa och andra bestämmelser hade det föråldrade och bristfälliga system, som var gällande, när nu ifrågavarande förskingringar ägde rum, upphävts.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket på grund av föreliggande särskilda omständigheter ej ville motsätta sig, att riksdagens medgivande utverkades till, att sökandena befriades från dem åliggande ersättningskyldighet.

Under hänvisning till vad marinförvaltningen och statskontoret yttrat, har departementschefen för egen del framhållit, att billighetsskäl syntes tala för, att kronans fordringar hos sökandena på grund av de föreliggande domstolsutslagen efterskänktes.

Departementschefen har vidare meddelat, att det vore hans avsikt att i sinom tid, sedan vissa pågående utredningar i hithörande ämne slutförts, underställa Kungl. Maj:t frågan angående sättet för beredande av eventuell täckning av det fordringsbelopp, 45,053 kronor 75 öre, som komme att avföras ur marinens räkenskaper, i händelse att riksdagen bifölle nu förevarande förslag.

Utskottet.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 64 har statsutskottet gjort ett principiellt uttalande angående förutsättningarna för efterskänkande av vissa kronans fordringsanspråk. Utskottet framhöll därvid bland annat, att efterskänkande från statens sida av ådömd betalningsskyldighet endast borde ske i undantagsfall och när särskilda förhållanden betingade ett dylikt medgivande samt att befrielse icke borde lämnas i större utsträckning än som kunde vara av omständigheterna verkligen påkallat.

Vad den nu föreliggande framställningen beträffar, delar utskottet föredragande departementschefens i statsrådsprotokollet uttalade uppfattning, att bilighetsskäl tala för att kronans fordringar i här ifrågakomna mål efterskänkas. Utskottet har därför ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att kaptenerna F. A:son Nerman, T. A:son Hummel, E. Johnsson och J. K. O. Schüssler ävensom kommandörkaptenen av andra graden E. E. Ström må befrias, Nerman, Hummel, Johnsson och Schüssler från dem jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 19 april 1930 samt Ström från honom enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 1 juni 1934 åliggande skyldighet att till statsverket utgiva, Nerman 20,015 kronor 12 öre, Hummel 1,818 kronor 62 öre, Johnsson 1,083 kronor 79 öre, Schüssler 949 kronor 18 öre samt Ström 21,187 kronor 4 öre jämte ränta å respektive belopp.

Stockholm den 17 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Olof Olsson*, *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Borell*, *Wallen*, *Gustafsson* i Benestad, *Bergström* och *Petrén*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Jansson*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Holmdahl*, *Danielsson* och *Svedberg*.